

ΚΩΔΙΚΑΣ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΑΓΡΟΤΕΣ

LIFE 4 POLLINATORS

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΓΡΙΩΝ
ΜΕΛΙΣΣΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΩΝ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Ο παρών κώδικας καλών πρακτικών συντάχθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης του έργου **LIFE18 GIE/IT/000755**, που συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το Πράσινο Ταμείο.

ALMA MATER STUDIORUM
UNIVERSITÀ DI BOLOGNA

Universida de Vigo

www.life4pollinators.eu

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στα άγρια έντομα επικονιαστές ανήκουν οι βομβίνοι και άλλα είδη μελισσών (περισσότερα από 2000 είδη άγριων μελισσών στην περιοχή της Μεσογείου), οι πεταλούδες και νυχτοπεταλούδες, οι συρφίδες και άλλα δίπτερα, τα σκαθάρια και οι σφήκες· όλα τους υποστηρίζουν την επικονίαση των άγριων και καλλιεργούμενων φυτών. Η επικονίαση από τα έντομα έχει μεγάλη οικονομική σημασία, και χωρίς αυτή δεν θα είχαμε τη δυνατότητα να καλλιεργήσουμε πολλά από τα φυτά που τρώμε, όπως είναι τα μήλα, οι φράουλες, οι ντομάτες, τα κολοκύθια, τα πεπόνια, κ.λπ.

Οι άγριοι επικονιαστές βρίσκονται σε κίνδυνο: πολλά είδη απειλούνται και οι πληθυσμοί κάποιων μειώνονται. Στους κύριους παράγοντες που ευθύνονται για τη μείωση των άγριων επικονιαστών περιλαμβάνονται η απώλεια ενδιαιτημάτων, η εντατική γεωργία και η κλιματική αλλαγή.

Οι αγρότες μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διατήρηση της βιοποικιλότητας των εντόμων επικονιαστών. Για τον σκοπό αυτό, στο πλαίσιο του έργου LIFE4Pollinators, αναπτύχθηκε ο Κώδικας Καλών Πρακτικών που παρουσιάζεται στις επόμενες σελίδες. Σκοπός του, η εφαρμογή γεωργικών πρακτικών και μέτρων που ωφελούν τους επικονιαστές.

Η υιοθέτηση του Κώδικα Καλών Πρακτικών από τους αγρότες επιτρέπει την απόκτηση του πιστοποιητικού «Αγρόκτημα Φιλικό προς τους Επικονιαστές». Η δυνατότητα να καταστεί αυτό το πιστοποιητικό μια επισήμως καταχωρημένη ετικέτα, ώστε να μπορούν οι αγρότες να την τοποθετούν στα προϊόντα τους, βρίσκεται υπό διερεύνηση και απαιτεί περαιτέρω ανάλυση.

Οι καλλιεργητικές μονάδες που επιθυμούν να υιοθετήσουν τον Κώδικα Καλών Πρακτικών, θα πρέπει να συμπληρώσουν τη φόρμα που βρίσκεται στο τέλος αυτού του εγγράφου, αφού αρχίσουν να εφαρμόζουν στο χωράφι τους τα μέτρα που αναφέρονται. Η εξακρίβωση της αποτελεσματικής εφαρμογής των μέτρων θα πραγματοποιείται μέσω ελέγχου των εγγράφων ή και επιτόπιων επισκέψεων από την ομάδα του LIFE4Pollinators. Μετά το στάδιο αυτό, οι καλλιεργητικές μονάδες θα μπορούν να λάβουν το πιστοποιητικό «Αγρόκτημα Φιλικό προς τους Επικονιαστές» που θα ισχύει για όλο το τρέχον έτος. Οι έλεγχοι αποσκοπούν στη

διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των οδηγιών από τους γεωργούς, έτσι ώστε οι τελευταίοι να συνεισφέρουν πραγματικά στην υποστήριξη των άγριων επικονιαστών.

Επιπλέον, θα υπάρξει προβολή των πιστοποιημένων αγροκτημάτων μέσω της ιστοσελίδας του έργου LIFE 4 Pollinators, όπου θα δημοσιευτεί ο κατάλογος αυτών των αγροκτημάτων συνοδευόμενος από χάρτη με τη γεωγραφική θέση τους.

Η φόρμα εγγραφής πρέπει να εκτυπωθεί, να συμπληρωθεί πλήρως, να υπογραφεί, να σαρωθεί και να αποσταλεί στη διεύθυνση life4pollinators@aegean.gr

1. ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΕ ΒΙΟΚΤΟΝΑ (ΠΑΡΑΣΙΤΟΚΤΟΝΑ)

1.1 Επιτόπια (στο χωράφι) παρακολούθηση των παρασίτων

1.2 Πρακτικές διαχείρισης παρασίτων χωρίς αγρο-χημικά, όπως:

- 1.2.1 γεωργικές πρακτικές (π.χ. καλλιέργειες κατ' εναλλαγήν, συγκαλλιέργεια, καλλιέργεια κάλυψης, χλωρή λίπανση, πρακτικές επικεντρωμένες στην διατήρηση),
- 1.2.2 φυσικές πρακτικές (π.χ. ηλιο-απολύμανση εδάφους, πυροζιζανιοκτονία),
- 1.2.3 μηχανικές πρακτικές (π.χ. σύστημα με προστατευτικό δίχτυ),
- 1.2.4 βιολογικός και μικροβιολογικός έλεγχος,
- 1.2.5 άλλες, χαμηλής επίπτωσης, μέθοδοι ελέγχου (π.χ. διαταραχή διαδικασίας ζευγαρώματος των εντόμων).

1.3 Όταν ο χημικός έλεγχος δεν μπορεί να αποφευχθεί (π.χ. όταν υπάρχει υπέρβαση του οικονομικού ορίου ή όταν ο έλεγχος είναι υποχρεωτικός):

- 1.3.1 Επιλέξτε ουσίες χαμηλής τοξικότητας για τις μέλισσες και οπωσδήποτε αποφύγετε βιοκτόνα των οποίων η ετικέτα αναφέρει "εξαιρετικά τοξικό για τις μέλισσες".
- 1.3.2 Εφαρμόστε τα βιοκτόνα κατά τον χρόνο που οι επικονιαστές δεν αναζητούν τροφή, π.χ. το σούρουπο ή όταν τα φυτά δεν βρίσκονται σε φάση ανθοφορίας.
- 1.3.3 Αποφύγετε τη σπορά ελκυστικών καλλιεργειών για τους επικονιαστές, όταν κατά το προηγούμενο έτος έχουν χρησιμοποιηθεί στο ίδιο χωράφι βιοκτόνα υψηλής χρονο-ανθεκτικότητας, ώστε οι επικονιαστές να μην εκτεθούν σε τοξικά υπολείμματα.
- 1.3.4 Αποφύγετε εντομοκτόνα, ακαρεοκτόνα κ.ά. βιοκτόνα υψηλής τοξικότητας για μέλισσες κ.ά. επικονιαστές, σε περιόδους που τα φυτά ανθοφορούν ή παράγουν εξωανθικό υλικό (π.χ. μελιτώματα, εξωανθικό νέκταρ).

- 1.3.5 Αποφύγετε τη χρήση βιοκτόνων σε ανθοφόρα φυτά μέσα σε καλλιέργειες ή διπλανές εκτάσεις, πριν τα άνθη αυτά έχουν ταφεί, τεμαχιστεί, αποξηθεί (και όλα τα φυτικά υπολείμματά τους απομακρυνθεί) ή πριν τα ελκυστικά προς τους επικονιαστές άνθη έχουν απανθίσει.
- 1.3.6 Αποφύγετε την εφαρμογή βιοκτόνων ή τη χρήση επικαλυμμένων σπόρων όταν φυσά άνεμος, ώστε να μην ρυπανθούν τα τριγύρω άνθη.
- 1.3.7 Προστατέψτε την βλάστηση των ορίων του χωραφιού, αποφεύγοντας την παρέκκλιση των ψεκασμών με βιοκτόνα, χρησιμοποιώντας σχετικό ακροφύσιο.
- 1.3.8 Απενεργοποιήστε τον ψεκαστήρα ενώ πλησιάζετε τα όρια του χωραφιού.
- 1.3.9 Αποφύγετε τα μίγματα βιοκτόνων που μπορούν να αλληλοεπιδράσουν συνεργιστικά· γενικά, αποφύγετε τα μίγματα εντομοκτόνων – μυκητοκτόνων, ειδικά με μυκητοκτόνα τριαζόλης (π.χ. προπικοναζόλη) και καρβοξαμιδίου (π.χ. boscalid).
- 1.3.10 Καθαρίστε τον εξοπλισμό εφαρμογής βιοκτόνων, χωρίς να αφήσετε υπολείμματα.
- 1.3.11 Χρησιμοποιήστε εκτροπείς σε περίπτωση χρήσης σπαρτικών μηχανών που λειτουργούν με αντλίες κενού, ώστε η απελευθέρωση των καυσαερίων να γίνεται κοντά στο έδαφος (για καλλιέργειες που απαιτούν επεξεργασμένους σπόρους).
- 1.3.12 Ειδοποιήστε έγκαιρα τους γειτονικούς μελισσοκόμους, εν όψει εφαρμογής επικίνδυνων βιοκτόνων για μέλισσες.
- 1.3.13 Σε συμβόλαια επικονίασης, βεβαιωθείτε ότι έχετε καθορίσει τα προβλεπόμενα δικαιώματα και υποχρεώσεις μελισσοκόμων και παραγωγών.

2. ΠΑΡΟΧΗ ΚΑΙ ΕΠΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΤΡΟΦΟΛΗΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ

- 2.1 Σπέρνετε ανθοφόρα φυτά ή διατηρήστε την περιθωριακή φυσική βλάστηση των αγρών και αυτοφυείς ανθοφόρες λωρίδες στις μη παραγωγικές και πιο απρόσιτες περιοχές.
- 2.2 Προσθέστε ποικιλία στα καλλιεργούμενα είδη, ώστε να διασφαλίσετε διαφορετικές περιόδους ανθοφορίας.
- 2.3 Εφαρμόστε επιλεκτικό θερισμό, αφήνοντας τα νεκταροφόρα και γυρεοφόρα μελισσοκομικά φυτά, καθώς και τα λιγότερο ανταγωνιστικά ζιζάνια.
- 2.4 Χρησιμοποιείτε εντομόφιλα φυτά ως καλλιέργεια κάλυψης (πράσινη κοπριά) μεταξύ των καλλιεργειών (π.χ. τριφύλλι ή κουκιά, ως ενδιάμεση καλλιέργεια σιταριού και ελαιοκράμβης).
- 2.5 Προτιμάτε αυτόχθονες ποικιλίες καλλιεργειών.
- 2.6 Προτιμάτε ποικιλίες καλλιεργειών με υψηλή παραγωγή γύρης και νέκταρος.

3. ΠΑΡΟΧΕΣ: ΚΑΤΑΛΛΗΛΑ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΑ ΦΩΛΕΟΠΟΙΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΙ ΔΙΑΔΡΟΜΟΙ

- 3.1 Παρέχετε τεχνητές περιοχές φωλεοποίησης (π.χ. ξενοδοχεία μελισσών) για τις άγριες μέλισσες και τους φυσικούς εχθρούς των παρασίτων.
- 3.2 Διατηρείτε οικολογικές υποδομές σε επίπεδο αγροκτήματος και τοπίου: θαμνώδεις φράχτες, ξυλώδη βλάστηση, άκρες δρόμων, χαντάκια, όρια χωραφιών, ανεμοφράκτες και τάφροι μπορεί να είναι κατάλληλα ενδιαιτήματα για αναζήτηση τροφής και φωλεοποίησης των επικονιαστών.
- 3.3 Δημιουργείτε ή διατηρείτε κάποια επιφάνεια γυμνού εδάφους σε ηλιόλουστες, ξηρές θέσεις για φωλεοποίηση των εδαφόβιων μοναχικών μελισσών. Ει δυνατόν, αποφύγετε την άροση και, συνεπώς, την καταστροφή των μελισσο-φωλιών.

4. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑΣ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΕΠΙΛΟΓΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΩΝ

- 4.1 Προτιμάτε βιολογικά προϊόντα.
- 4.2 Προτιμάτε τοπικά και εποχικά προϊόντα.
- 4.3 Διαβάζετε την ετικέτα του προϊόντος, ελέγχοντας την προέλευσή του, τις πιστοποιήσεις ποιότητας, την ονομασία προέλευσης και την ετικέτα του LIFE 4 Pollinators.
- 4.4 Μειώστε και επαναχρησιμοποιήστε (κομποστοποιείτε) τα απορρίμματα τροφίμων.

ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 20...

[_____*]

- δεσμεύεται να υποστηρίξει τη διατήρηση των άγριων επικονιαστών.
- θα προστατεύει και θα αυξάνει την ποιότητα και την έκταση κατάλληλων ενδαιτημάτων για επικονιαστές, και θα διαχειριστεί τα χωράφια του/της έτσι ώστε να διασφαλίσει τα μέγιστα οφέλη γι' αυτούς.

Η δέσμευσή μας:

Στόχος 1: Η ΜΕΙΩΣΗ ΕΚΘΕΣΗΣ ΣΕ ΒΙΟΚΤΟΝΑ

- δέσμευση για εφαρμογή της δράσης 1.1.
- δέσμευση για εφαρμογή της δράσης 1.2... και 1.2... τουλάχιστον στο/α κύριο/α καλλιεργούμενο/α χωράφι/ια.
- δέσμευση για εφαρμογή της δράσης 1.3.1., εάν το επιτρέπει το πλαίσιο του αγροκτήματος, και των υποδείξεων 1.3._°, 1.3._°, 1.3._°, 1.3._° και 1.3._°, σε περίπτωση χημικών παρεμβάσεων σε οποιαδήποτε καλλιέργεια, συμπεριλαμβανομένων των κύριων καλλιεργούμενων χωραφιών.

Στόχος 2: ΠΑΡΟΧΗ ΚΑΙ ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΑΝΑΖΗΤΗΣΗΣ ΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ

- δέσμευση για εφαρμογή της δράσης 2.1.
- δέσμευση για εφαρμογή της δράσης 2._°.

Στόχος 3: ΠΑΡΟΧΗ ΚΑΤΑΛΛΗΛΩΝ ΘΕΣΕΩΝ ΦΩΛΙΑΣΜΑΤΟΣ & ΑΥΞΗΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

- δέσμευση για εφαρμογή της δράσης 3._°.

Ειλικρινώς,

Ημερομηνία _____

Υπογραφή _____

*Συμπληρώστε το όνομα του αγροκτήματος

° Συμπληρώστε τον αριθμό της συγκεκριμένης δράσης που εφαρμόσατε σύμφωνα με τα μέτρα που αναφέρονται στις σελίδες 5-8 του Κώδικα Καλών Πρακτικών.

LIFE 4 POLLINATORS

ΜΑΘΕ..
ΦΡΟΝΤΙΣΕ..
ΚΑΝΕ ΤΟ ΚΑΘΗΚΟΝ
ΣΟΥ ..
.. ΓΙΑ ΝΑ ΒΟΗΘΗΣΕΙΣ
ΤΟΥΣ ΑΓΡΙΟΥΣ
ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΕΣ